

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1117

B.A./B.Sc. 3rd Semester

MUSIC

(Instrumental)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—50

- Note :—** (1) Attempt any *five* questions.
(2) Question No. 1 is compulsory.
(3) All questions carry equal marks.

1. Answer the following :

- (i) How many Ragas are used in Sri Guru Granth Sahib by Guru Nanak Dev Ji ?
(a) 30 <http://www.gnduonline.com>
(b) 31
(c) 62
(d) 84
- (ii) Naad is :
(a) Sound
(b) Melodious Sound
(c) Song
(d) Musical Composition
- (iii) Singing time of Bhimplasi :
(a) First Quarter of the Day
(b) First Quarter of the Night
(c) Third Quarter of the Day
(d) Third Quarter of the Night

- (iv) What do you mean by tuning of the instrument ?
(a) Repair of the Instrument
(b) Polishing of the Instrument
(c) Making of the Instrument
(d) None of the above
- (v) Gharana of Abdul Haleem Zafar :
(a) Punjab
(b) Kapurthala
(c) Patiala
(d) None of the above
- (vi) Tala of 10 beats :
(a) Chartaal
(b) Dhamaar
(c) Sooltaal
(d) Dadra
- (vii) First Rabab player of Gurmat Sangeet tradition :
(a) Guru Nanak Dev Ji
(b) Bhai Mardana Ji
(c) Bhai Firanda Ji
(d) None of the above
- (viii) Meend is a form of :
(a) Music note
(b) Alaap
(c) Taan
(d) Musical ornament
- (ix) Jati of Raga Kafi :
(a) Aurhavi
(b) Sampooran
(c) Shhadav
(d) None of the above

- (x) Gurmat Sangeet is a :
 - (a) Musicological System
 - (b) Singing Form
 - (c) Singing Style
 - (d) Gurbani Recitation 10
- 2. Discuss the contribution of Punjab in promoting Indian Classical Music, during 12th to 15th century. 10
- 3. Define Meend and Ghaseet. 10
- 4. What do you know about Instrumental tradition of Gurmat Sangeet ? 10
- 5. Notate a Razakhani Gat in Raga Des. 10
- 6. Write the contribution of Ustad Inayat Khan Sahib in the field of Hindustani Music. 10
- 7. Evaluate the contribution of Guru Nanak Dev Ji in origin and development of Gurmat Sangeet. 10
- 8. Write Theka of Ektaal, in accordance with Bhatkhande notation system. 10

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ :- (1) ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
 (2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
 (3) ਸਭ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।
- 1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :
 - (i) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
 - (ੳ) 30
 - (ਅ) 31
 - (ੲ) 62
 - (ਸ) 84

- (ii) ਨਾਦ ਕੀ ਹੈ ?
 - (ੳ) ਆਵਾਜ਼
 - (ਅ) ਮਧੁਰ ਆਵਾਜ਼
 - (ੲ) ਗੀਤ
 - (ਸ) ਸੰਗੀਤਕ ਰਚਨਾ
- (iii) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸਮਾਂ :
 - (ੳ) ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ
 - (ਅ) ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ
 - (ੲ) ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰ
 - (ਸ) ਰਾਤ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰ
- (iv) ਸਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਉਨਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :
 - (ੳ) ਸਾਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ
 - (ਅ) ਸਾਜ਼ ਦੀ ਪਾਲਿਸ਼
 - (ੲ) ਸਾਜ਼ ਬਨਾਉਣਾ
 - (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- (v) ਉਸਤਾਦ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਜ਼ਾਫਰ ਦਾ ਘਰਾਣਾ :
 - (ੳ) ਪੰਜਾਬ
 - (ਅ) ਕਪੂਰਥਲਾ
 - (ੲ) ਪਟਿਆਲਾ
 - (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- (vi) 10 ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦਾ ਤਾਲ :
 - (ੳ) ਚਾਰਤਾਲ
 - (ਅ) ਧਮਾਰ
 - (ੲ) ਸੂਲਤਾਲ
 - (ਸ) ਦਾਦਰਾ

(vii) ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਬਾਬ ਵਾਦਕ :

- (ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
- (ਅ) ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ
- (ੲ) ਭਾਈ ਫਿਰੰਦਾ ਜੀ
- (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

(viii) ਮੀਂਡ ਕੀ ਹੈ ?

- (ੳ) ਸੁਰ
- (ਅ) ਆਲਾਪ
- (ੲ) ਤਾਨ
- (ਸ) ਸੁਰ ਅਲੰਕਰਣ

(ix) ਰਾਗ ਕਾਫ਼ੀ ਦੀ ਜਾਤੀ :

- (ੳ) ਔਤਵ
- (ਅ) ਸੰਪੂਰਨ
- (ੲ) ਸ਼ਾਡਵ
- (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

(x) ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ ?

- (ੳ) ਸੰਗੀਤ ਵਿਗਿਆਨ
- (ਅ) ਗਾਇਨ ਵੰਨਗੀ
- (ੲ) ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ
- (ਸ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਇਨ

10

2. 12ਵੀਂ ਤੋਂ 15ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

3. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ : ਮੀਂਡ, ਘਸੀਟ। 10

4. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਸੰਬੰਧੀ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 10

5. ਰਾਗ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜ਼ਾਖਾਨੀ ਗਤ ਲਿਖੀਬੱਧ ਕਰੋ। 10

6. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਤ ਖ਼ਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

7. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

8. ਇਕਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਭਾਤਖੰਡੇ ਸੁਰਲਿਪੀ ਪੱਧਤੀ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕਰੋ। 10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— (1) ਕੋਈ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕ੍ਰ. 1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

(3) ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹੈ।

1. निम्नलिखित के उत्तर दें :

(i) गुरु नानक देव जी द्वारा श्री गुरु ग्रंथ साहिब में कितने रागों का प्रयोग किया गया है ?

(क) 30

(ख) 31

(ग) 62

(घ) 84

(ii) नाद है :

(क) ध्वनि

(ख) मधुर ध्वनि

(ग) गीत

(घ) संगीत रचना

(iii) भीमप्लासी का गायन समय :

(क) दिन के पहले क्वार्टर

(ख) रात के पहले क्वार्टर

(ग) दिन के तीसरे क्वार्टर

(घ) रात के तीसरे क्वार्टर

(iv) वाद्ययंत्र की ट्युनिंग से आपका क्या अर्थ है ?

- (क) यंत्र की मरम्मत
- (ख) यंत्र को चमकाना
- (ग) यंत्र को बनाना
- (घ) इनमें से कोई नहीं

(v) अब्दुल हलीम ज़फर का घराना :

- (क) पंजाब
- (ख) कपूर्थला
- (ग) पटियाला
- (घ) इनमें से कोई नहीं

(vi) दस तालों का ताल :

- (क) चारताल
- (ख) धमार
- (ग) सूलताल
- (घ) दादरा

(vii) गुरमत संगीत परंपरा के पहले रबाब वादक :

- (क) गुरु नानक देव जी
- (ख) भाई मर्दाना जी
- (ग) भाई फिरांदा जी
- (घ) इनमें से कोई नहीं

(viii) मींड _____ का रूप है।

- (क) संगीत लेख
- (ख) आलाप
- (ग) तान
- (घ) संगीत आभूषण

(ix) काफ़ी राग की जाति :

- (क) औड़व
- (ख) संपूर्ण
- (ग) षाडव
- (घ) इनमें से कोई नहीं

(x) गुरमत संगीत है :

- (क) संगीतशास्त्री प्रणाली
- (ख) गायन रूप
- (ग) गायन शैली
- (घ) गुरबानी सस्वर

10

2. 12वीं से 15वीं सदी में संगीत की उन्नति में पंजाब के योगदान की चर्चा करें। 10
3. मींड और घसीट को परिभाषित करें। 10
4. आप गुरमत संगीत की वाद्य परंपरा के बारे में क्या जानते हैं ? 10
5. राग देस में रज़ाखानी गत की स्वरलीपि दें। 10
6. उस्ताद इनायत खान साहिब का हिन्दुस्तानी संगीत में योगदान को लिखें। 10
7. गुरमत संगीत के विकास में गुरु नानक देव जी के योगदान का मूल्यांकन करें। 10
8. भातखंडे स्वरलीपि प्रणाली के अनुसार एकताल का ठेका लिखें। 10